

DOÇ. DR. NEVZAD YALÇINTAŞ; ÜCRETLER VE EMEK ARZI

Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1969,

141 Sayfa

Dr. Yalçıntaş "Ücretler ve Emek Arzı" isimli eserinin giriş kısmının başına Ferdinand Lassalle'in bir sözünü almış, "Ah yere batasıca ihtiyaçsızlık...". Gerçekten bu cümle eserin içinde tartışılan konulardan önemli bir kısmını çok veciz bir şekilde özetlemektedir. Esasında ekonomik faaliyetlerin hudutsuz insan ihtiyaçlarını tatmine yönelmiş olduğu, en yaygın olarak bilinen bir gerçektir. Üretim-tüketim ilişkileri temel faktör olarak ihtiyaçlara dayanmaktadır. İhtiyaçların muhtelif sosyo-psikolojik faktörlerden dolayı hudutlu oluşu veya kolaylıkla doyma haline geçişi, ekonomik davranışlarda önemli sapmalara yol açmakta, çok enteresan davranış tiplerinin ve araştırma konularının ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Dr. Yalçıntaş İktisat Fakültesi tarafından 252 numara ile yayınlanan "Ücretler ve Emek Arzı" isimli eseriyle bu muğlak ve aydınlatılması fevkalade güç konuya memleketimizde ilk defa yaklaşımağa çalışan bir yazar olmaktadır.

Dr. Yalçıntaş dört bölümde ele aldığı eserinin birinci bölümünde ücret nazariyeleri ile emek arzı arasındaki ilişkileri incelemekte, ikinci bölümde emek arzındaki elastikiyet ve tersine elâstikiyet kavramlarını tartışmakta, üçüncü bölümde gelişmiş ülkelerde, nihayet dördüncü bölümde az gelişmiş ülkelerde emek arzının tersine elâstik oluşu hâdisesi üzerinde durmaktadır.

Ashnda bir ülkede emek arzını tayin eden faktörler sayılamıyacak kadar çoktur. Özellikle ekonomik, sosyal, kültürel faktörler bu arada zikredilebilir. Fakat bütün bu muğlak faktörler ağı içinde hususiyle ücretler, emek arzına direkt tesiri olan bir faktör olarak ötedenberi iktisatçıların dikkatini çekmiştir. Diğer faktörlere nisbetle ücretlerin emek arzına etkisi çok karışık bir karakter göstermekte, bu iki faktör arasındaki ilişkiler bir yandan ülkelerin gelişme seviyesi, diğer bir deyişle değişen ücretlerin seviyesi ile ilgili bulunduğu gibi, diğer yandan psiko-sosyolojik

davranışlar bu hususta önemli rol oynamaktadır. Doç. Dr. N. Yağcıtaş konuyu bütün buutlarıyla ele almış bulunmaktadır.

Özellikle, kısa devrede emek arzına tesir eden faktörlerin başında ücretlerin seviyesi gelmektedir. Kısa devreli analizler hali hazır nüfus büyüklüğünü bir mûta kabul etmekte, ücret seviyesindeki değişmelerin çalışmayı arzu eden şahısların adedinde meydana getireceği değişmeleri bahis konusu etmektedir. Şüphesiz emek arzıyla ücretler arasındaki ilişkiler incelenirken emek arzı kavramının açıklığa kavuşturulmasına ihtiyaç vardır. Böyle bir ilişki, emek arzının çalışan şahıs sayısı, çalışanların verimliliği, nihayet çalışılan iş saatleri açısından kurulabilir. Konunun özellikle emek arzının verimlilik manasında ele alınıp ücretlerle münasebet haline sokulması, enteresan sonuçlar vermekle beraber, produktivite yönünden oldukça işlenmiş bilinen bir cephesini teşkil etmekte ve zaman, zaman ücretlerle verimlilik arasındaki münasebetler ölçülmesi fevkalâde güç, bir nitelik göstermektedir.

Hususiyle, mikro-iktisat açısından ise konu, ücretlerle çalışılan iş saatleri yönünden ele alınmaktadır. Bu konuda ortaya şu sualler çıkabilir. Meselâ, saat başına ödenen ücretlerle, iş piyasasına arz edilen iş saatleri arasında ne gibi ilişkiler mevcuttur? Diğer yandan, değişik ücret seviyelerinde, ücret artışlarının emek arzı üzerindeki etkileri nelerdir? Şüphesiz, bütün bu suallere kolaylıkla kesin cevaplar vermek önemli güçlükler taşımaktadır.

Çok düşük bir ücret seviyesinde ücretlerde meydana gelecek bir artış, herşeyden evvel boş gezmeyi çalışmaya tercih eden bazı şahısları, çalışmaya teşvik edebileceği gibi, ücretlerdeki meydana gelecek hızlı yükselmeler halihazırda işgücüne dahil olan bazı şahısları, daha uzun müddetle çalışmaya sevk edebilir. Bu, her iki halde de boş zamandan yüksek ücretler lehine fedakârlık yapılmış olacaktır.

Mamafih, ücretlerdeki bu artış tersine bazı eğilimlerin doğmasına da yol açabilir. Meselâ, fertleri arasında birçok ücretlinin bulunduğu bir ailede, ücret artışları karşısında aile fertlerinden bazıları çalışmaktan vaz geçebilecektir. Ayrıca bazı işçiler saat başına yükselen ücretler karşısında daha kısa iş saatleriyle çalışarak, boş zaman tercihinde bulunacaktır. Böylece artan ücretler aynı zamanda emek arzı üzerinde menfi bazı reaksiyonlara da yol açabilecektir. Genellikle çok düşük ücret seviyesinde ücret artışlarının emek arzına daha ziyade müsbet yönde etki yaptığını söylemek icab eder.

Artan gelirle birlikte bu eğilim, tersine dönebilir. Nitekim gelişmiş ülkelerde sendikalar artan refah ile birlikte, gittikçe artan bir şiddetle, iş müddetlerinin kısaltılması üzerinde durmağa başlamışlardır.

Diğer yandan, daha önce de işaret ettiğimiz gibi ücretlerdeki değişmelerle fert olarak çalışan insanlar arasında bazı ilişkiler kurulabilir. Çok düşük ücret seviyesinde çok daha fazla insanın çalışmayı arzu edeceği görüşünden hareketle, Merkantilistler ve birçok klâsik iktisatçı bu görüşü savunmuşlardır. Bu görüşün en müfrit şekline Arthur Young'un şu ifadesinde rastlanmaktadır: "Ücret geliri düşük sınıflar fakir olarak muhafaza edilmelidirler, yoksa onlar çalışmayı bırakacaklardır". Sefaletin savunmasını yapan bir patolojik görüş, bir tarafa bırakılacak olursa, ücret seviyeleri ile emek arzı üzerindeki etkileri "tersine dönerek yükselen arz eğrisi" (backward rising supply curve) olarak ifade edilmektedir. Bu eğri, emek arzının en önemli özelliklerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Mamafih, yapılan araştırmaların da gösterdiği ve Dr. Yalçıntaş'ın da eserinde uzun uzadıya bahis konusu ettiği gibi, emek arzının belli bir noktayı müteakip tersine oluş hâdisesi, her zaman doğru bulunmamakta, ıleri ücret seviyelerinde eğride yeni sapmalar meydana gelmektedir.

Kaldı ki az gelişmiş ülkelerde bu tersine elâstikiyet münasebeti çok düşük ücret seviyelerinde ortaya çıkmakta, bu vakıa daha ziyade ihtiyaçların çok hudutlu oluşu ile ilgili bulunmaktadır. Artan ücretler, bu mahdut ihtiyaçları daha kolaylıkla tatmin ettiğinden gelir talebindeki bu kıfayetsizliğe bağlı olarak emek arzı bazı istisnâî vak'alarda daralmaktadır.

Dr. Yalçıntaş, istatistikî mutaların fevkalâde kifayetsiz oluşuna işaretlerle, eldeki imkânlar elverdiği ölçüde Afrika kıtası ülkelerinde bu konuda yapılmış bazı araştırmalara değinmektedir. Ayrıca, konuyu Türkiye yönünden tartışan müellif, ikili iktisadî bünye ve zihnî yapı üzerinde durmakta, memleketimizde, emek arzı elâstikiyetinin tersine oluşu vakıasını ortaya koyacak bazı müşahadelere ve kendi yaptığı araştırma sonuçlarından yararlanmaktadır. Özellikle, Türkiye'nin sanayileşme tarihinde kamu sektöründe, işçi meseleleri ile ilgili olarak Başvekâlet Umumi Murakabe Heyeti tarafından neşredilen raporlardan ve sendika liderlerinin bu konudaki görüşlerinden faydalanmaktadır.

Dr. Yalçıntaş'ın kitabının sonuç kısmında da işaret ettiği gibi, "emek arzıyla ücret hadleri arasındaki tersine elâstikiyet vakıası bu araştırmayla ilk defa bir bütün halinde incelenmiş olmaktadır. Bu bize tersine elâs-

tikiyet hâdisesinin emek arzı ve ücret teşekkül ve temevvüçlerinde oynadığı ehemmiyetli rolü göstermiştir. Bu vakianın iktisaden gelişmiş ve az gelişmiş memleketlerde bu kadar önemli olması ücret nazariyesine tersine elâstikiyet hâdisesini dahil ederek bu nazariyede yeni bazı değişikliklerin yapılmasını lüzumlu hale getirmektedir. Bu ücret tahlillerinde emeğin beşerî ve sosyal karakterinin gerçeğe daha uygun bir şekilde ortaya konmasını sağlayacaktır.”

Dr. Yalçıntaş'ı, ekonomik, sosyal, kültürel faktörlerin birbirine, sayısız illiyet rabitası ile, bağlı olduğu karışık faktörler ağı içinden cesaretle bir yaklaşım yaparak ücretlerle emek arzı arasındaki ilişkileri, gelişmiş ve az gelişmiş ülkelerde ortaya koymaya çalışan, bu önemli araştırmasından dolayı tebrik etmek gerekir. Bulduğu sonuçlar sosyal siyasetçiler kadar iktisatçılar yönünden de, bazı meselelerin aydınlığa çıkarılmasına ışık tutacak ve ücret ile emek arzı arasındaki ilişkilerin bilhassa az gelişmiş ülkelerdeki durumunun çok daha ilmi şekilde anlaşılmasına yardım edecek niteliktedir.

Dr. Turan YAZGAN
